

Jankovics József

## BALASSI BÁLINT SZÁMMISZTIKÁJA

Balassi Bálint költészetének poétikai meghatározóiról és jellegzetességeiről szólván a közelmúltban többen is foglalkoztak a költő és a számmisztika viszonyával, a reneszánsz költészet e rejtett antik, okkultista, illetve középkori keresztény teológiai elemeket egyaránt őrző szövegszervező tényezőjével. Legutóbb Horváth Iván foglalta össze könyvében a Balassi-költészet eme fontos sajátosságáról vallott különböző nézeteket: a 3x33-as kötetkompozíciót először megfogalmazó ún. „Gerézdi–Klaniczay-sejtéstől” Varjas Béla „három pillérű” verskompozíciós elvén át saját e téren kifejtett alapvető jelentőségű vizsgálataiig. Melyek eredményei a Balassi-sor és -strófa hármas számon alapuló számmisztikai meghatározottságának felismerésétől a vers-, illetve a kötetszerveződés szintjén jelentkező azonos tendenciáknak, költészeti szándékoknak megfogalmazásáig, megerősítéséig terjednek. Hozzájuk kapcsolódik még Süpek Ottó tanulmánya, mely a *Katonaének* számszimbolikus szerkezetét igyekszik kimutatni, miközben a Fiúistenhez írott második himnusz rokonvonásait is feltárja.<sup>1</sup>

Az említett tanulmányok mindegyikéből kitűnik – ha más-más módon és mértékig is – a számmisztika/számszimbolika valamiféle igazolt jelenléte, s különösképpen pedig az egyik legfőbb szerkezet-konstituáló tényező, a 3-as szám, illetve szorzatainak óriási terheltsége az életműben. Méltán igazolta vissza hát e kutatásokat Bán Imre tömören megfogalmazott vélekedése: „A Balassi-versek terjedelme lehet merő véletlen is, de a reneszánsz szerkesztés geometriai-numerikus hajlama ily feltevésnek ellene mondani látszik.”<sup>2</sup>

A reneszánsz poétikákat oly alaposan ismerő Bán Imre e megengedő állásfoglalása már önmagában újabb rejtett törvényszerűségek felkutatására sarkall, mely igyekezetet csak tovább bátorítja Horváth Iván biztató várakozása: „A kutatás a hármas számmisztikának tehát esetleges más termékeit is főlészínre hozhatja még Balassi verseiből.”<sup>3</sup>

<sup>1</sup> HORVÁTH IVÁN: *Balassi költészete történeti poétikai megközelítésben*. Bp. 1982. 65–78. Horváth Iván a kérdés addigi teljes magyar szakirodalmát megadja. Lásd ott.

<sup>2</sup> BÁN IMRE: *Balassi Bálint platonizmusa*. In: *Eszmék és stílusok*. Bp. 1976. 136.

<sup>3</sup> HORVÁTH IVÁN: *A Balassi-sor számmisztikai értelmezéséhez*. ItK 1970. 679. „A háromszor harminc-három költeményt tartalmazó Maga kezével írt könyvének prologusa, a kilencvenkilenc sorú háromrészes szentháromság-himnusz szemügyre vétele után, azt hiszem, vakmerőség lenne a strófák háromszor hármas, sőt – a kései szakaszban – a verseket háromszor háromszor-hármas szerkezetűvé változtató Balassi-sortól elvitatni a messzemenő számmisztikai tudatosságot.” Uo. 675.

Az itt következőket e lehetőség reményében írom, hangsúlyozva, hogy az ötlet Horváth Ivántól származik: nem teljesen kifejtve, bizonyos konzekvenciák levonása nélkül ő vetette fel először – a Gerézdi–Klaniczay-sejtés, majd Komlós Tibor álláspontja nyomán – a  $3 \times 3$ -as,  $3 \times 3 \times 3$ -as szerkezet számszimbolikai jelentőségét a *metrum*, a *mű* és a *gyűjtemény* szintjén. Ugyancsak annak a meggyőződésnek adva hangot, hogy Horváth Iván eredményeit alapvetőeknek tartom, szeretném a hármas szám szerepét Balassi verskompozíciós eljárásai között más szempontokkal is kiegészítve vizsgálni, s azt az életműben még az eddig jelzettekénél is kitüntetettebb helyűvé és szerepűvé emelni. Ehhez azonban arra van szükség, hogy a *mű* szintjén másként megvalósulónak lássam e szerkezet-determináns tényező működését.

Mielőtt azonban állításaim igazolására és illusztrálására vállalkoznék, általánoságban kell néhány szót ejtenem a számmissztika illetve számszimbolika jelenlétéről Balassi legfontosabb alkotói módszerei között.

Ma már azok előtt sem kell bizonygatni a Balassi-mű, illetve ciklus és versgyűjtemény rendkívül tudatos, egyszerre több poétikai és aránytani elvet is érvényre juttató megszerkesztettségét, akik nem értenek egyet a Gerézdi–Klaniczay-sejtéssel, vagy egyenesen tagadják azt. Süpek Ottó és legutóbb Szörényi László vizsgálódásai pedig – a Horváth Iváné mellett – eléggé plauzibilissé tették a számmissztika egyrészt szerkezetmeghatározó, másrészt bizonyos felsőbbrendű, misztikus célt szolgáló szerepét egyes versek, illetve a török bejtek esetében.

Meyer és Endres–Schimmel szerzőpár alapvető könyve nyomán ma már rendkívül óvatossá kell lennünk: 100 alatt szinte alig van olyan szám a számsorban, amelynek ne tulajdoníthatnánk valamiféle rejtett teológiai értelmet.<sup>4</sup> Ez alapján az egész nagyciklust vagy Ifrai önéletrajzot és annak minden egyes darabját különösebb erőfeszítés nélkül mögöttes vagy fölöttes jelentéstartalmakkal láthatnánk el. E fenntartás mellett ugyanakkor abban is bizonyos vagyok, hogy eljárásunk nem minden esetben lenne alaptalan, erőszakolt analógiakeresés.

Hány számra mondták már, hogy a tökély száma? A sor az 1-től a 9-ig (s azon túl) terjed. S e számok – és szorzataik – természetesen szerephez jutnak/juthatnak Balassi költészetében is. Részint sor- és strófaszámként. Részint önmagukban, részint másokhoz viszonyítva, mint például a ciklusban elfoglalt helyük szerint.

Ezért kell hát roppant óvatossá lennünk: ha felfedeznénk is néhány korrelatív összefüggést a középkori számmissztika és a Balassi-versek szerkezete között, azokat nem *mindig* és *okvetlenül* a tudatos szerkesztő elme választásának és invenciójának kell tulajdonítanunk. E viszony létrejöttében épp olyan fontossághoz juthat egy, a korban preferált harmóniaviszonyokban és -arányokban eleve fennálló, látens rendszernek a szerzői szubjektumban és az alkotásban megjelenő önmozgása. Ezen kívül, bizonyos mértékig a véletlen egybeesések is szerepet játszhatnak.

<sup>4</sup> Heinz MEYER: *Die Zahlenallegorese im Mittelalter*. München 1975., illetve Franz Carl Endres–Annemarie Schimmel: *Das Myterium der Zahl. Zahlensymbolik im Kulturvergleich*. Köln 1984.



Mindezt tetézi még, hogy ahány iskola, világkép, annyi értelmezést nyerhet ugyanaz a szám.

E feltételeket szem előtt tartva, s mindezek tudatában mégis azt kell mondani, hogy a krisztianizált okkultista és újpithagoreus, neoplatonista aritmetika és geometria igen komoly megtermékenyítő hatással volt a reneszánsz arányszemléletre és poétikára – így közvetve vagy közvetlenül, Balassi Bálint költészetére is.

Nem célom itt most az ez úton járó elődeim összes eredményének felsorolása, mozgósítása, de adott esetben éppen kérdőre vonása sem.

Ezért és e helyett inkább csak futólag, ejtsünk néhány olyan számról (vagy többszöröséről) szót, amely elvileg szerepet játszhatott a Balassi-vers szerveződésében:

1. a Teremtés, az Atyaisten, a Kezdet, az Első Ok száma;

2. az emberiség, az alsóbb világ száma;

3. az átfogó szintézis, a Szentháromság, az isteni erények, a szépség, a harmónia, a Legfőbb jó tükröződése, a tökéletesség, az „omne trium perfectum”, a születés–életerő–halál, a múlt–jelen–jövő hármasságának száma.<sup>5</sup> Volaterranusnál: „A hármas szám pedig bizonyos más tekintetben a legjobb, és a 9-esben a közönséges dolgok közül szerfölött kiemeltetik, mert kezdetben négyzetszámként jön ki ez a szám, ti. a kilences, azután a testes 27-es. Végül maga a nagy és végzetes 729-es. Annak gyökere a 3, aztán a 9, s harmadjára a 27. A hármas szám egyedül tartja a kezdetet, a közepet és a véget, amelyekből a testek növekednek. Egy kiterjedés vonalat alkot, kettő felületet, három pedig testet, minthogy hárommal is mérünk: hosszúsággal, [területtel], és térfogattal. Éppen így ez az első páratlan szám, amely tökéletesebb a párosnál, mivel azt egybefogja, s nem attól fogatik egybe. Ezenkívül a háromszög alakját tartalmazza, mely mindeneket felülmúl, mivelhogy abban tömeggel, összességgel és síkkal bontakozik ki. Az aritmetikában a másfeles felosztást használják, a zenében az öthangközöst, a filozófiában a dolgok alapjait, ti. a matériát, formát és a megszabadulást. Plato szerint valójában az istent, alakot és anyagot; a költőnél valójában a bájos három Gratiát.” (Szabó Géza fordítása)<sup>6</sup>

<sup>5</sup> A hármas szám alapvető szerepéről: „...the »numero primo e divino«, that is the first true number after the Monad beyond being and the infinite Dyad, and because it symbolized the Trinity. [...] 3 also symbolizes the dimensions of space or man's threefold soul...” (D. P. WALKER: *Spiritual and Demonic Magic from Ficino to Campanella*. London 1958. 117–118.) Lásd még: DANTE: *De vulgari eloquentia*. In: *Dante Alighieri Összes Művei*. Fordította Mezey László. Bp. 1965. Az emberi lélek hármasságáról, s az annak megfelelő formákról.

<sup>6</sup> Raphael VOLATERRANUS: 1530, 405. sq.: „Trias autem alio quodam genere habetur optima, et in IX. de republica magnopere extollitur quod in primis quadratus ab eo numerus exeat uidelicet nouem dein solidus XXVII. Postremo magnus ille ac fatalis DCCXXIX. Qui radicem habet III. dein IX. tertium XXVII. Trias sola initium medietatem et finem retinet, quibus corpora augescunt. Intervallum unum lineam facit, duo superficiem, tria corpus, quod tribus etiam metimur, longitudine et soliditate. Primus item impar est numerus, qui perfectior pari est, cum illum comprehendat, non ab eo comprehendatur. Praeterea trianguli figuram continet, quae omnibus praestat. Siquidem in hanc solida cuncta et plana resoluuntur. Proportionem in arithmetica refert sesquialteram: in musica diapente: in philosophia rerum principia, uidelicet materiam, formam, et priuationem. Secundum uero Platonem, deum, species, et hylen: apud uero poete Gratias decentes.”

4. materiális szám, a földi élet, az elemek, tulajdonságok, égtájak, évszakok száma, a kereszt jelképe;

5. az élet száma, s a mikrokozmoszé;

6. a teljes, befejezett szám:  $1+2+3$ ;  $1 \times 2 \times 3$ , a teremtséssel összefüggő képzetek;

7. a bölcsesség oszlopa a 3 (Isten) és a 4 (Világ) összege, az erények és a bűnök száma, a 7-esen alapuló világkép, a misztika, az isteni erő száma;

8. a boldogság száma, a tökéletesség, a világegyetem rendje, az emberi igazságszolgáltatás száma;

9. a „hatványozott szentháromság”, 9 szféra, 9 múzsa, 9 angyal, anyagi szám, az ember száma, az isteni tulajdonságok száma, Mars bolygóé és hadistené, a sorozat vége,  $3 \times 3$ , sajátos tulajdonság:  $5 \times 9 = 45$ ,  $4 + 5 = 9$ .<sup>7</sup>

10. a lekerekített egész:  $1+2+3+4=10$ , tízparancsolat etc.;

24. a teljesség száma:  $4 \times 6$ ,  $3 \times 8$ ,  $2 \times 12$ .

Mindezen számok és mennyiségek természetesen többé-kevésbé Balassi költészetének is jellemzői. Vannak, amelyek nagyobb gyakorisággal fordulnak elő, mások felbukkanása kevésbé jellegzetes.

Ha egyetlen szempontot választunk ki csupán a lehetséges sok közül, a *terjedelmet* (amit egyébként eddig meglehetősen elhanyagoltunk), s ezt helyezzük érdeklődésünk középpontjába, de az eredményekből nem vonunk le túl messzemenő következtetéseket, akkor is megállapítható bizonyos számok dominanciája, szimbolikus utalásrendszerének fokozott jelentősége az életműben.

Amennyiben a Balassi-versek értékelhető korpuszát 90-ben határozzuk meg (egyetlen darabnak tekintvén a *Valahány török bejtet*, figyelmen kívül hagyván a saját kezű versfüzér egy strófányi ötösét, illetve a töredékeket), akkor közelítőleg megbecsülhetjük a Balassi-vers ideális terjedelmét. Ez a szám 15 és 48 sor között mozog, mégpedig a következő megoszlásban:

1. 24 soros, 10 vers – 11,1 % (a 2, 3, 4 soros strófák miatt!)

|    |    |                        |
|----|----|------------------------|
| 2. | 15 | } soros 6 vers – 6,6 % |
|    | 27 |                        |
|    | 30 |                        |
|    | 36 |                        |

3. 18 soros 5 vers – 5,5 %

<sup>7</sup> Volaterranus előtt ezt hirdette a pythagoreus számmisztika, de Raymundus Lullus is, akinek *Ars Magná*-ját Likai Skalich Pál „rútul plagizálta”; „Jegyezd meg, hogy minden dolognak kilenc alanya van: Isten, Angyal, Ég, Ember, Képzelt dolog, Érzékelhető dolog, Élő dolog, Elemi dolog, Eszközi dolog”. LIKAI SKALICH PÁL: *A tiúkok tiúkának tiúka*. In: *Régi magyar filozófusok XV–XVII. század*. Vál. bev., jegyz. MÁTRAJ László. Bp. 1961. 12., 190.; MKSzle, 1959. 194.



- |    |    |   |                      |
|----|----|---|----------------------|
| 4. | 33 | } | soros 4 vers – 4,4 % |
|    | 39 |   |                      |
|    | 40 |   |                      |
|    | 44 |   |                      |
| 5. | 9  | } | soros 3 vers – 3,3 % |
|    | 21 |   |                      |
|    | 28 |   |                      |
|    | 42 |   |                      |
|    | 45 |   |                      |
|    | 48 |   |                      |

E számsoron végigtekintve nem lehet nem észrevenni a hármas szám abszolút dominanciáját – amit alapvetően meghatároz a Balassi-strófa.

Ez arra ösztönöz, hogy e szám körében végezzünk további vizsgálódást. Az eddigi ilyen irányú elemzések már rámutattak a 3, a 9, a 33 kiemelkedő – vagy annak tartott – fontosságára. Egy rendkívül fontos szám azonban még nem került e vizsgálatok centrumába: ez a 27.

Úgy vélem, ennek az eddig elhanyagolt számnak roppant jelentősége van a Balassi-életműben, ezért a továbbiakban – s ez dolgozatom fő célja – e szám szerepére, rejtett vonatkozásaira, titkos értelmű utalásaira próbálom meg felhívni a figyelmet. Nem véletlenül idéztem az imént a 3, 9 és a 27 kapcsán Volaterranust: jószerével az egyetlen könyv, melyről bizonyosan tudjuk, hogy Balassi gyermekkorában *tankönyvként* forgatta, mestere, Bornemisza Péter útmutatásai alapján.

Elöljáróban azonban hadd foglaljam össze, mit is tudunk e számról. Különböző – antik és keresztény – források alapján az alábbi tulajdonságait számlálhatjuk elő: a nagyfontosságú 3-as szám köbe,  $(3 \times 3 \times 3)$  így a hármasságnak minden jellemzőjét fokozva hordozza magában.  $9 \times 3$ , így a 9-eshez tapadó misztikumoknak háromszorosan is birtokosa. Számainak összege  $7+2=9$ . A térbe való kiterjedés száma, alakját a kocka szimbolizálja – s ez a *stabilitás*, az állandóság jele a cselekvésben és az érzésekben. Alapszáma a három, mely az embernek az istenhez fűződő kapcsolatát a *memoria*, az *intelligentia* és a *voluntas* révén valósítja meg. Önmagával való szorzata a Volaterranus által is említett végzetes 729, melyről Platón azt állította, hogy az igazságos ember éppen ennyiszor boldogabb a zsarnoknál. Vagyis a 27 a boldogság mértékének is alapegysége.<sup>8</sup>

Ha mármost mindezek fényében vizsgáljuk a 27  $(3 \times 3 \times 3, 9 \times 3)$  jelenlétét és misztikus funkcióját Balassi versszerzésében, talán nem túlzás azt mondani, hogy legalábbis figyelemre méltó eredményekre jutunk. Fentebb már említettük, hogy a

<sup>8</sup> FALUS Róbert: *Az aranyetszés legendája*. Bp. 1982. 138.; lásd még MEYER: i. m. 155.

terjedelmet tekintve a 27 megterheltsége milyen jelentős az életműben: 6 költemény, a versek 6,6 %-a 27 sornyi terjedelemben fródott.

Ez az önmagában sem jelentéktelen adat azonban akkor nyeri el igazi értelmét és fontosságát, s csak úgy veszíti el egyben a véletlenszerűség látszatát, ha a verseknek az életműben betöltött helyiértékük is visszaigazolja azt.

Megítélésem szerint feltétlenül: a *Hymnus secundus* – ahol a Balassi-strófa valószínűleg létrejött! – s a *Végek dicsérete* mellett olyan kiemelt fontosságú versek fródtak még e terjedelemben, mint a 37-edik (Ezt akkor szerzette, mikor az feleségtől elvált...), az 55-dik (...midőn Júliától sem izenetbe, sem levélbe semmi választ nem vehetne, búsul magában...). Tegyük hozzá: amíg amott a katonasággal, hadi erényekkel kapcsolatos tematika is összefűző kapocs, s gondoljunk még az antik utalásra Mars hadisten, Mars bolygó száma a 9-es, addig a két szerelmes versben közel azonos a struktúra: Cupido Júliát mutatja s dicséri, illetve tanácsot ad a másikon a költőnek.

Ugyancsak 27 sornyi a *Valahány török bejt*, melyről Szörényi László már kimutatta, hogy e ciklusban az abszolútum és a szerelem misztikus azonosítása ment végbe, számmisztikai elvekkel is alátámasztva: Júlia isteni jelleget kap, a „ciklus egészéből kiderülő összefüggésekben”.

Végül, természetesen nem hiányozhat a 27-es szám a Celia-ciklusból sem. Éppen a sorozat 9. – szerintem éppen ezért: záró – darabjában jelenik meg, ahol újra 9 strófássá, 27 sorossá bővül az addig domináns, s az életműben új elemként felbukkanó 9 soros Balassi-költemény! S talán ezúttal sem a véletlen, hanem a szintézis-teremtő szándék szülte a terjedelmet: „...Júliához hasonlítja Céliát minden állapotjában, Cupidóval is feddik...”

Az említett verseknek funkció és minőség, költői kidolgozás szempontjából is kitüntetett hely jutott az életműben. Talán nem tévedek jóvátehetetlenül nagyot, ha e versek már eddig is feltárt poétikai, strukturális erényeihez most a 27-ben rejtett arányokból kisugárzó számmisztikai többletjelentést is hozzátársítom.

Úgy vélem tehát, hogy Balassinál a 3x3x3-as szerkezet a *mű* szintjén sokkal korábban megjelent és sokkal meghatározóbb szerephez jutott, mint korábban véltük. Ez egyrészt a hármas számnak az indoeurópai, majd a görög, római és egyiptomi képzetekben is megmutatkozó „az ember által el nem érhető tökéletesség, teljesség és örökkévalóság” utáni vágyakozáson nyugszik.<sup>9</sup> A mitikus tudat Balassi idejében már a szinkretizmus talaján állva a térbeli és időbeli tökéletességet és teljességet látta a hármas számban és önmagával való szorzataiban, a szimmetria és a harmónia alapvető okának és forrásának tekintve azokat.<sup>10</sup> Ehhez társultak még a 27-es szám-

<sup>9</sup> SZEPES Erika: *Hekaté: A hármasság mint a bölcsesség alapegysége*. In: *Mágia és ritmus*. Bp. 1988. 30.

<sup>10</sup> Uo. 27.



hoz kötődő s afelé mutató pozitív tudattartalmak: a vágyott vagy elért boldogság, a stabilitás, a vitézi erények.<sup>11</sup>

Ezt látszik igazolni a kérdés ellenpróbája is: a hármas szám e tobzódó túltengése minden bizonnyal Balassinál érte el csúcspontját a régi magyar költészetben. Rimay már csak mindössze kétszert írt verset 27 sornyi terjedelemben. Ám az egyik mintha éppen Balassi szerkesztési módszerét tükrözné vissza: 9 háromsoros strófájával Balassi Ferenc dicsőséges elestét verselvén meg. (Az *Epicédium* negyedik darabja.) Igazodva a katonai tematikával járó 9-eshez.

Ha a 27-et ( $3 \times 3 \times 3$ ) a Balassi-strófa és a Balassi-versterjedelem szintéziseként egy sajátos versszerveződés számmisztikán/számszimbolikán alapuló fő szervező erejeként fogadjuk el, 1588-tól, akkor ugyancsak a hármas számot követve értjük meg az újfajta harmóniára irányuló szerkesztési vezérelv munkálását: a dekonstrukciót, dekompozíciót. Az életműben kiemelt helyen szereplő nagy 27 soros versek ( $3 \times 3 \times 3$ ) a Célia-ciklusban a  $3 \times 3$  sorra redukálódtak, s e folyamat a saját kezű versfüzér 3 sornyivá sűrűsödésében ért véget.

A vájtfülűek az eddigiekből kihallhatták, hogy az itt  $3 \times 3 \times 3$ -ként említett szerkezet más, mint az eddig azonosan említett struktúra: a Balassi-strófa (3), és az általam ideálisnak tartott versterjedelem ( $9 = 3 \times 3$ ) strófa szorzata, nem tartalmaz utalást a Balassi-sorra, amely Horváth Iván szerint a 3-as utalásával a Szentháromságra vonatkozik.

Valóban, én egy másik lehetséges módon: fordított irányból képzelem a Balassi-sor és -strófa keletkezését. A számmisztikai alapelv – amely mindig a legtökéletesebbre törekszik – azt követeli meg, hogy előbb kellett meglennie az abszolút szimmetriát jelképező  $3 \times 3 \times 3$ , (27) a teljes vers szerkezetét meghatározó számnak. Ahonnan már nem lehet továbblépni, s amit lebontva, dekomponálva haladhatunk a kisebb teljességek felé. Ebből adódott a  $3 \times 3$ , a 9, a strófák száma, s a 3, a versszak sorainak száma. Az eddigiek jegyében alakulhatott ugyan a Balassi-sor is hármas tagolásúvá, de számmisztikailag az nem értékelhető. Inkább az itt említettek konzekvens érvényre jutását jelenti, semmint a Szentháromságra való utalást. A Szentháromság ábrázolása ugyanis mindig az abszolút szimmetrián, azonosságon, a teljes megfelelésen alapult (gondoljunk a három azonos alakú férfira, halra, nyúlra és

<sup>11</sup> Természetesen a 27 számmisztikai erejének tulajdonított többletjelentést nem egyedül Balassi ismerte fel és használta művészeti struktúrameghatározó célzattal. Guiraut Riquier-től kezdve Tűz Tamásig éltek e lehetőséggel, csakúgy, mint napjainkban Zalán Tibor. (Riquier cansóira Szigeti Csaba hívta fel a figyelmet e dolgozat elhangzásakor. A kérdés szakirodalmát lásd: SZIGETI Csaba: *Testvérem, Guiraut*. Pompeji 1991/2. 74–85.) Tűz Tamás egy ciklusáról Kemenes Géfin László állapította meg: „Nem hiszem, hogy éppen az »Angyal« verseinek, részeinek száma pusztán véletlen folytán lenne pontosan 27; ez a szám ugyanis a legteljesebb hármas:  $3 \times 3 \times 3$ . Vizsgálódásaim is az életmű hármas tagozódására vezettek, amelynek körvonalait megerősíti a Szent Tamás-i esztétika szintén hármas összetevőjű *schema*-ja.” KEMENES GÉFIN László: *Halálos szójáték*. Oakville 1976. 63.

egyéb szimmetrikus képzőművészeti ábrázolásokra), aminek a 6/6/7-es osztatú Balassi-sor nem felel meg.

Amennyiben elfogadjuk – márpedig elfogadtuk – a számmissztika szövegszervező és szerkezetalakító szerepét a Balassi-versek alakulásában, akkor, bár hármass (2+1) tagolású e sor, de nem utal olyan közvetlenül a Szentháromságra, mint a háromsoros strófa, vagy a 3x3 szakasznyi vers.

Mondandóm végéhez érve, az elhangzottak jegyében hadd tegyek még egy röpkete kitékintést: vajon a mű szintjén túl valahol megmutatkozik-e még a 3-at és 9-et, valamint 27-et érvényre juttató szerkezetképző gondolat?

Bár az előbbieknél sokkal ingoványosabb talajra lépve, de mégis megkockáztatnék egy óvatos ígert. Mert az első 33 vers akrosztichonjait figyelve mintha valami törvényszerűségféle sejlene föl. (A második 33-ban a ciklus lezárását követő Zsófián kívül csak halvány jelei vannak az akrosztichonoknak.) Talán az első 33 vers esetében sem véletlen, hogy a beavatottaknak szóló, titkos értelmű üzenetet tudatosan elrejtő költői szándék helyezte a ciklus *negyedik* (az evilági teljességet jelképező) helyére a *Balassi Bálinthé Anna*, s a cikluszáró 33. helyre az egész alkotást vállaló *Balassi Bálinthé* büszke kijelentést. Ha ez így van, akkor az is a számmissztikára alapuló tudatos cikluskomponálás eredménye, hogy a 25. sz. versben már közölve szerelme teljes nevét, a ciklus *Annámérth* akrosztichonú 27. darabjában oda visszautalva az állandóság, az érzelmi *stabilitás* égi számjegye alatt biztosítja kétkedő szerelmesét kitartó hűségéről:

Én keserves szívem hozzá oly állandó,  
Mint fenőfa télben-nyárban maradandó,  
Nem té-tova hajló,  
Nincsen dolgaimban semmi álnok háló.